

البته دانشمندان عصر بمقام شامخ این عالم بی نظیر خوب بصیر هستند که چهل و چهار سال قبل مبارزه با بیسوادی را در این مسئله با ادله آیات و احادیث با چه جواب وافی و شافی بیان فرموده‌اند .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مسئله وجوب تحصیل علم و لزوم تعلیم اجباری باولیاء امور اینکه سؤال نمودید که آیا تحصیل علم و معرفت بر همهٔ مسلمین واجب است یا نه ؟ در جواب معروض میدارد که خداوند تعالی در سورهٔ مائتکه و مؤمن فرموده **وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ** و در مائتکه میفرماید **وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَالْأَمْوَاتُ** و در انعام و رعد فرموده **قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ** پس در این آیات شریفه تشبیه کرده دانایان را بر بینایان و زندگان و تشبیه نموده جاهلان را بر کوران و مزدگان و در زمر میفرماید **هَلْ**

يستوى الذين يعلمون و الذين لا يعلمون و در این آیه فرق ما بین عالم
 و جاهل را بوضوح حواله فرموده یعنی همه عقلاء میدانند که عالم با جاهل
 مساوی نیست و در سوره نحل و انبیاء فرموده **فاستلوا اهل الذکر ان**
کنتم لاتعلمون یعنی سؤال بکنید از دانایان و از صاحبان دانش اگر شما
 چیزی را ندانسته باشید تا آنکه شما نیز دانا بشوید و در این آیه مسلمین
 را امر فرموده بسؤال کردن علم و تحصیل دانائی و دانش از اهل آن و این
 امر مکرر در دو سوره از جهت وجوب تحصیل علم است و این آیات در
 وجوب تحصیل علم و اهم بودن آن برای مسلمین کافی است اگر با حکم قرآن
 عمل نمایند و در کافی از حضرت رسول ﷺ روایت کرده که
طلب العلم فريضة على كل مسلم الا ان الله يحب بغاة العلم
 یعنی طلب و تحصیل دانائی واجب تر است بر هر مسلم از مرد و زن و غنی و فقیر
 آگاه باشید بدرستی که خداوند تعالی دوست میدارد طلب کنندگان دانش را
 و در کافی از حضرت صادق عليه السلام روایت نموده که **طلب العلم فريضة و در حقایق**
 از حضرت امام رضا عليه السلام روایت کرده که **طلب العلم فريضة على كل مسلم**
فاطلبوا العلم في مظانه و اقتبسوه من اهله یعنی چونکه طلب علم
 واجبست پس طلب بکنید علم را از هر محلی که بوده باشد و یاد بگیرید آن را از
 اهل آن هر که باشد و مقصود تحصیل دانائی و دانش است برای هر مسلم در هر جائیکه
 اهل آن باشد در هند و چین و یا غیر از اینها و در روضة الواعظین از حضرت
 پیغمبر عليه السلام روایت کرده که **اطلبوا العلم ولو بالسين فان طلب العلم**

فريضة على كل مسلم یعنی طلب دانش بکنید هر چندیکه در چین باشد زیرا که طلب دانش واجب است بجمیع مسلمانان از مردان و زنان و شاید مراد از این دانش که در چین است دانائی باسباب معاش و ترقی است زیرا که علم بمعاش در آن زمان در چین زیاد بوده و در کافی از یونس روایت کرده که از حضرت کاظم علیه السلام سؤال کردند آیا جایز است ترك یاد گرفتن آنچه بآن محتاجند فرمود جایز نیست و از حضرت باقر علیه السلام روایت نموده که **الكمال كل الكمال التفقه في الدين والصبر على النائبة و تقدير المعيشة** یعنی فوق جمیع کمالات بصیرة در دین و در صبر بر وارد شده‌ها از مصیبات و در تقدیر معاش و تدبیر زندگی است و مراد از این احادیث و امثال اینها که بسیار است وجوب طلب دانائی بمعاد و معاش و اسباب ترقی است و بصریح آیات شریفه و احادیث کثیره همین طلب دانائی و تحصیل دانش باسباب زندگی و ترقی و براه نجات در معاد از اهم تکلیف مسلمین است و در ترك این تحصیل علم بر هر دو ضررها و مفاسد بایشان وارد است چنانکه در این زمان این ضررها و مفاسد وارد گردیده و بر همه واضح شد و از جهت بیعلم بودن مسلمین بود که باین فلاکت واقع شدیم و برهلاکت و تلف نفوس و غارت اموال مبتلا گردیدیم و بسبب علم و معرفت ما یحتاج بود که سایر دولتها بر آن ترقیات نائل شدند و اسباب محیر العقول فراهم نمودند و دنیا را مسخر کردند و بلاد اسلامیان و مملکت ایشان بر تصرف آنها درآمد و اهل چند مملکت اسلامیة را بمذهب خودشان داخل کردند

و آنها را از اسلام بیرون نمودند و جمیع ترقیات دنیا از فلاح و صناعت و تعمیرات مملکت و استقلال یافتن هر ملت و دولت از جهت علم و معرفت شده است و اگر مسلمین این تکلیف را ترك نهانند و در تحصیل علم شرع انور و اسباب معاش و زندگی قصور بکنند باولیاء ملت و دولت از جهت امر بمعروف واجب است که بزودی اطفال و جوانان را بر تحصیل علوم نافع و صنایع لازمه و بردانا شدن باسباب ترقیات ملت و دولت اجبار فرمایند و تعلیم اجباری را در ایران برقرار نمایند و زیاده بر این اهالی را ضایع نگذارند و مقصود صاحب شرع را بجا بیاورند و تکلیف اهم را ترك نکنند و مسلمانان را مهمل و بدون علم نگذارند .

حرره الاحقر الارومی عرب باغی دهم رجب

(۱۳۴۳)